

(VER)BOUWEN IS AL DUUR GENOEG

Rekenkameronderzoek naar bouwleges

ABSTRACT

Steeds meer gemeenten geven gevolg aan de wens tot meer transparantie omtrent bouwleges.

Rekenkamercommissie Ooststellingwerf

februari 2014

COLOFON

Rekenkamercommissie Ooststellingwerf bestaat uit onafhankelijke leden, die geen binding hebben met het gemeentelijk apparaat. De rekenkamercommissie heeft een onafhankelijke positie binnen de gemeente, gebaseerd op de gemeentewet. De commissie wil door middel van haar werkzaamheden bijdragen aan de kwaliteit van het gemeentelijk handelen en aan de versterking van de publieke verantwoording daarover. De rekenkamercommissie doet dit door de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde beleid en bestuur te onderzoeken en de gemeenteraad hierover te rapporteren en te adviseren. De rekenkamercommissie voert het onderzoek zelf uit.

Samenstelling

Nely Meijer (lid)

Nysius van Rijn (voorzitter)

Contact

Post   Postbus 38
                  8430 AA OOSTERWOLDE

Mail   rekenkamercommissie@ooststellingwerf.nl

Website   www.ooststellingwerf.nl

INHOUDSOPGAVE

Colofon

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Inleiding	blz	4
1.1 Aanleiding		
1.2 Onderzoeksvragen		
1.3 Methodologische verantwoording		
1.4 Normenkader		
2. Wet- en regelgevend kader	blz	6
a. Landelijke wetgeving		
b. Landelijke richtlijnen		
c. Lokale regelgeving		
d. Lokale bevoegdheid		
3. Bevindingen legesbeleid	blz	8
a. Historie		
b. Berekeningen		
c. Bespiegeling op grond van bevindingen		
4. Benchmark	blz	12
a. Benchmark Ooststellingwerf t.o.v. vergelijkbare gemeenten		
b. Landelijk beeld		
i. Beleidskeuzes in tariefstelling		
ii. Beleidskeuzes bij de heffingsmaatstaf		
iii. Intrinsieke verschillen tussen gemeenten		
iv. Kostenefficiëntie		
5. Beantwoording onderzoeksvragen	blz	14
6. Conclusie en aanbevelingen	blz	16
a. Conclusie		
b. Aanbevelingen		
7. Reactie ambtelijk wederhoor	blz	19

Nawoord blz 21

Bijlagen blz 22

- I. Geïnterviewde personen
- II. Benchmarkgegevens
- III. Gegevens Vereniging Eigen Huis
- IV. Geraadpleegde bronnen

Rapporten Rekenkamercommissie Ooststellingwerf blz 28

VOORWOORD

Het voorliggende rapport is het product van zelfwerkzaamheid van de rekenkamercommissie. Deze zelfwerkzaamheid was geen eigen keuze, maar de consequentie van het door de gemeenteraad genomen besluit om de vacatures, ontstaan door het vertrek van twee leden van de commissie niet te vervullen. Ook de ambtelijk secretaris werd op hetzelfde moment eervol ontslagen.

De overschrijding van het onderzoekbudget van 2012 leidde ertoe dat er (te) weinig ruimte was voor een gedegen extern onderzoek.

De overblijvende twee leden van de rekenkamercommissie hebben daarom, in eigen beheer, een globaal onderzoek naar bouwleges uitgevoerd en dit geheel in eigen beheer uitgevoerd.

De rekenkamercommissie spreekt de verwachting uit dat dit rapport zal leiden tot heldere en toegankelijke beleidsuitgangspunten rond het legesbeleid.

De rekenkamercommissie verwacht dat in 2014, een jaar waarin de decentralisaties in het sociale domein verder hun beslag krijgen, de gemeenteraad een adequate invulling van de rekenkamerfunctie zal realiseren en is graag bereid de opgedane kennis en kunde hierover met de gemeenteraad te delen.

Nysius van Rijn

voorzitter

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

Tijdens een rondgang langs de fracties door de rekenkamercommissie is vooral gesproken over de toekomst van de rekenkamercommissie. Bij die gelegenheid is ook gevraagd naar mogelijke onderzoeksonderwerpen voor 2013. Een interessante suggestie werd gedaan betreffende de bouwleges. De redenatie was: *“Door de crisis vinden veel minder bouwactiviteiten plaats dan in het verleden, waardoor naar alle waarschijnlijkheid ook minder aanvragen voor omgevingsvergunningen (bouw gerelateerde vergunningen) worden gedaan en leges worden ontvangen”*. Daarbij werd de vraag gesteld wat de gevolgen van lagere legesopbrengsten zijn voor de financiële positie van de gemeente en mogelijke tariefconsequenties van deze omstandigheid.

De rekenkamercommissie heeft dit onderwerp in eerste instantie opgepakt als een mogelijk onderzoek naar het gehele legesbeleid. Daarop is ook de onderzoeksopzet dd. juni 2013 gebaseerd.

Na een korte verkenning heeft de commissie besloten zich te beperken tot de leges die worden geheven voor omgevingsvergunningen en betrekking hebben op bouwactiviteiten. De reden daarvoor is dat de leges voor overige gemeentelijke diensten een minder substantieel deel van de gemeentelijke begroting uitmaken. Tevens werd geconstateerd dat die leges minder verschillen met andere gemeentelijke overheden vertoonden, waardoor een nader onderzoek minder relevant is.

Reeds in dit stadium van voorbereiding is geconstateerd dat het vinden van vastgelegd beleid op het gebied van leges waarschijnlijk niet tot een tastbaar resultaat zou leiden.

1.2. Onderzoeksvragen

Het doel van het rekenkameronderzoek is als volgt geformuleerd.

1. Toetsen van de hoogte van de bouwleges conform het geldende beleid, alsmede vaststellen van de (wijze van) kostendekkendheid van de bouwleges (o.a. in vergelijking met andere gemeenten).
2. Vaststellen van de doelmatigheid en de rechtmatigheid van de kostentoe rekening en de tariefstelling.

Dit doel heeft geleid tot de volgende onderzoeksvragen.

- Hoe ziet het gemeentelijk beleid eruit met betrekking tot leges?
- Welke uitgangspunten liggen aan het gemeentelijk beleid ten grondslag?
- Volgens welke methodiek wordt de kostprijs per product berekend en volgens welke methodiek wordt de (jaarlijkse?) verhoging van de kostprijs vastgesteld?
- Hoe verhoudt de kostprijs zich tot het in rekening gebrachte bedrag?
- Voldoet de hoogte van de leges aan wet- en regelgeving?
- Hoe verhouden de leges van de gemeente Ooststellingwerf zich ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten?

1.3. Methodologische verantwoording

De rekenkamercommissie heeft – mede gezien het beschikbare budget – gekozen voor een vereenvoudigde aanpak in eigen beheer. Dat betekent dat naast de bestudering van relevante gemeentelijke stukken er gesprekken zijn gevoerd met de wethouder financiën, alsmede met enkele

direct betrokken ambtenaren. Daarnaast is met behulp van internetinformatie een vergelijking gemaakt met enkele andere omliggende gemeenten.

De rekenkamercommissie heeft geen intensieve controle uitgeoefend op de berekeningswijze van de kosten die ten grondslag liggen aan de tarieven van de bouwleges, maar zich gebaseerd op de gepresenteerde resultaten. In de gesprekken en uit de documentatie is niet gebleken dat er twijfels zouden bestaan over de berekeningen en de resultaten daarvan.

1.4. Normenkader

De bouwleges moeten qua berekening voldoen aan de wettelijke vereisten. De tarieven zelf dienen te zijn vastgesteld door de gemeenteraad op basis van transparante beleidsuitgangspunten. De uiteindelijke legesbedragen zijn af te leiden uit de kostenberekening en de door de raad vastgestelde beleidsuitgangspunten. Verschillen in bouwleges tussen de onderzochte gemeenten zijn verklaarbaar.

2. WET- EN REGELGEVEND KADER

2.1.Landelijke wetgeving

De Gemeentewet biedt in een tweetal artikelen de basis voor het heffen van bouwgerelateerde leges.

Artikel 229

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
  - a. het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
  - b. het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten;
  - c. het geven van gemakkelikheden waarbij gebruik wordt gemaakt van door of met medewerking van het gemeentebestuur tot stand gebrachte of in stand gehouden voorzieningen of waarbij een bijzondere voorziening in de vorm van toezicht of anderszins van de zijde van het gemeente bestuur getroffen wordt.
2. Geen rechten kunnen worden geheven ter zake van het gebruik van voorzieningen en het genot van diensten waarvan de kosten kunnen worden bestreden door het heffen van een belasting als bedoeld in artikel 228a, zulks met uitzondering van het aanbrengen van een aansluiting op een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater als bedoeld in artikel 10.31 van de Wet milieubeheer of op een systeem als bedoeld in artikel 10.33, tweede lid, van die wet.
3. Voor de toepassing van deze paragraaf en de eerste en vierde paragraaf van dit hoofdstuk worden de in het eerste lid bedoelde rechten aangemerkt als gemeentelijke belastingen.

Artikel 212

1. De raad stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.
2. De verordening bevat in ieder geval:
  - a. regels voor waardering en afschrijving van activa;
  - b. grondslagen voor de berekening van de door het gemeentebestuur in rekening te brengen prijzen en van tarieven voor rechten als bedoeld in artikel 229b, alsmede, voor zover deze wordt geheven, voor de heffing bedoeld in artikel 13.33 van de Wet milieubeheer;
  - c. regels inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.

2.2.Landelijke richtlijnen

Het ministerie van BZK heeft in juli 2007 de “Handreiking kostentoerekening leges en tarieven” uitgegeven. Deze handreiking is in januari 2008 en januari 2010 geactualiseerd.

De handreiking geeft een aantal gedragsregels die dienen te worden nagekomen bij het bepalen van de tarieven, bijvoorbeeld de onderbouwing van de manier waarop kosten worden berekend en welke kosten al dan niet mogen worden meegewogen.

Ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft relevante publicaties over leges uitgegeven. Zo is het "Model kostenonderbouwing leges omgevingsvergunning" een interessant document, waarmee met name de verschillen tussen individuele gemeenten kunnen worden verklaard.

2.3. Lokale regelgeving

In de legesverordening van de gemeente Ooststellingwerf worden de verschillende leges genoemd en wordt verwezen naar de bij de verordening behorende legestabel, waarin de verschillende tarieven zijn opgenomen.

2.4. Lokale bevoegdheid

In dit kader is het van belang dat de rolverdeling helder wordt genoemd. Hoewel veel van de leges in het kader van de bedrijfsvoering worden geheven, dient benadrukt te worden dat er een drietal aspecten specifiek aan de gemeenteraad zijn voorbehouden.

1. Vaststellen welke leges worden geheven.
2. De hoogte van de tarieven.
3. De wijze waarop de kostprijsberekening dient plaats te vinden.

3. BEVINDINGEN

Het rekenkameronderzoek heeft geleid tot een aantal verschillende bevindingen. In het navolgende treft u allereerst een historisch overzicht aan van door de gemeente uitgevoerde onderzoeken op het gebied van leges. (paragraaf 3.1) Dit overzicht is niet meer dan een samenvatting van de toen gepresenteerde resultaten.

Vervolgens geeft de rekenkamercommissie u enig inzicht in de berekeningen die ten grondslag liggen aan de leges. (paragraaf 3.2) Daarbij wordt een aantal uitgangspunten gehanteerd, die zijn af te leiden uit de bestudeerde stukken.

Het derde deel van de bevindingen (paragraaf 3.3) betreft meer een bespiegeling door de rekenkamercommissie. De bestudeerde stukken geven aanleiding om vragen te formuleren of voorzichtige conclusies te trekken.

3.1. Historie

Leges zijn de afgelopen jaren meermalen onderwerp van onderzoek en/of gesprek in de gemeente(raad) geweest. Vanuit de documentenstudie zijn de relevante bevindingen samengevat in de navolgende tekst.

De rekenkamercommissie vat in dit stadium slechts samen en geeft geen commentaar.

In **april 2000** verscheen "Advies kosten en leges", een omvangrijk rapport naar aanleiding van een studie door de Werkgroep Onderzoek Leges. Deze werkgroep heeft alle leges geanalyseerd en de methodiek van kostentoerekening en tariefstelling onder de loep genomen. De werkgroep constateerde met betrekking tot de bouwleges dat er in de jaren 1998 en 1999 een negatief resultaat was van ruim een half miljoen gulden. Dit kwam overeen met een kostendekkendheid van 44%.

Het uitgangspunt voor de hoogte van de leges was dat deze een kostendekkend tarief zouden moeten hebben. In de praktijk bleek dit niet het geval, waarbij er geen afspraken te herleiden waren met motieven om van het uitgangspunt af te wijken. Het toen geldende tarief had een degressief karakter, gekoppeld aan de bouwkosten, zonder directe relatie met de werkzaamheden die werden verricht om de betreffende vergunningen te verlenen.

De werkgroep adviseerde om op bestuurlijk niveau een discussie te voeren of en in welke mate de leges verhoogd zouden moeten worden, teneinde volledige kostendekkendheid te bereiken.

Door de raad werd, mede op grond van het werk van de werkgroep, in november 2000 besloten om in te stemmen met het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid en tevens de tarieven van de bouwleges als volgt vast te stellen:

- a. Tot een bouwsom van fl. 10.000 een tarief van fl. 50
- b. Vanaf een bouwsom van fl. 10.000 en hoger een tarief van fl. 13,81 (eerste jaar) per fl. 1.000 bouwkosten. In het tweede jaar wordt dit fl. 18,41 en in het derde jaar en volgende fl. 23,02. Daarmee ontwikkelde de kostendekking zich van 60%, via 80% naar 100%.
- c. De meeropbrengst van bouwleges wordt besteed aan verlaging van het tarief OZB.

Op grond van een onderzoek naar de kostendekkendheid van leges en tarieven is in **oktober 2008** een collegevoorstel over leges in de gemeenteraad aangenomen, waarin de bouwleges nog niet zijn meegenomen. In dit raadsbesluit is vastgelegd dat het afdelingsuurtarief gehanteerd gaat worden als basis voor de kostenberekening. In dezelfde raad is besloten om de leges voor

evenementenvergunning af te schaffen. Tevens werd door het college aangegeven dat de legesberekeningen voor de bouwleges in het voorjaar van 2009 aan de raad zouden worden gepresenteerd.

Een jaar later dan oorspronkelijk toegezegd verschijnt in **maart 2010** de “Mededeling aan raad” met als onderwerp: “Onderzoek kostendekkendheid bouwleges”. In dit stuk wordt als doel “een transparant systeem voor het heffen van leges waarbij de kosten en opbrengsten meer in evenwicht zijn” geformuleerd.

Vervolgens wordt stilgestaan bij de verschillende kosten die mogen worden meegewogen in de bepaling van de uiteindelijke tariefstelling. Dit leidde in 2010 uiteindelijk tot de volgende conclusie:

“De werkelijke kosten en de begroting lopen met elkaar in de pas. De opbouw van de begroting is niet in strijd met de handreiking kostentoerekening leges en tarieven van het Ministerie van BZK. Kortom, er is op dit moment geen reden om wijzigingen aan te brengen in de begroting, behalve de kosten voor automatisering en de kosten (uren) van de afdeling PBZ.”

Het onderwerp “kostentoedeling” is één van de agendapunten in de raadscommissie Planning & Control in **september 2012**. Voorgesteld wordt om “de interne producten en kostenplaatsen vanaf de begroting van 2013 niet meer toe te rekenen (via een kostenverdeelstelsel) aan de externe producten, maar rechtstreeks te verantwoorden in programma 10 (bedrijfsvoering)”.

3.2. Berekeningen

De rekenkamercommissie heeft ervoor gekozen om ten aanzien van de kostentoerekening zich te richten op de beïnvloedbare componenten en dus niet tot in detail op alle aspecten van de kostentoerekening.

In de Handreiking van BZK wordt aangegeven, welke kosten wel en welke kosten niet mogen worden meegenomen in de kostprijsberekeningen, die ten grondslag liggen aan de uiteindelijke vaststelling van de legestarieven. Uitsluitend de kosten die rechtstreeks te maken hebben met de te verlenen dienst komen in aanmerking. In de gemeente Ooststellingwerf wordt ook gebruik gemaakt van deze opsomming. Het betreft de volgende kostencomponenten.

- Personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Specifieke automatiseringskosten
- Materiële kosten
- Overhead
- (niet aftrekbare) BTW, ook indien gecompenseerd via het BTW Compensatiefonds waardoor “overdekking” ontstaat
- Kapitaallasten (rente en afschrijving op duurzame goederen)

De relatief meest eenvoudige component betreffen de personeelskosten. Via urenregistratie worden periodiek de verschillende handelingen rond bouwleges bijgehouden. Daaruit ontstaat een concreet beeld van de hoeveelheid uren die een bepaalde handeling vraagt, zowel in totaal als verdeeld over de verschillende functieniveaus (met hun eigen salarisniveau) die daarbij betrokken zijn. Zo is te berekenen wat de werkelijke personeelskosten zijn. In onderstaande tabel zijn deze weergegeven naar aanleiding van de urenregistratie van begin 2013.

	Aantal uren	Kosten (in euro's)
Vooroverleg	7,1	201,24
Intrekken aanvraag	11,76	352,40
Weigering aanvraag	14,43	445,05
Verleende vergunning	14,55	410,23

Tabel 1. Urenregistratie bouwactiviteiten (vergunningverlening)

Deze getallen zijn niet op eenvoudige wijze te vergelijken met de bedragen die zijn terug te vinden in de legestabel. Dat heeft te maken met de andere kostencomponenten, die ook worden meegenomen in de berekeningen.

Binnen de organisatie vindt een zeer uitgebreide doorrekening plaats van alle kosten in relatie met alle werkzaamheden. In de kosten verdeelstaat zijn de resultaten van die berekeningen terug te vinden. Maar dat is een dermate uitgebreid en ingewikkeld geheel, dat een eenvoudige analyse feitelijk onmogelijk is.

De rekenkamercommissie heeft geconstateerd dat er een sterke vereenvoudiging plaatsvindt vanuit de kosten verdeelstaat naar het vaststellen van een zogenaamd afdelingsuurtarief. Dat is het uurtarief dat een bepaalde afdeling mag gebruiken als rekeneenheid voor de verscheiden werkzaamheden, zonder verder te differentiëren.

Het uurtarief van de afdeling ruimte (o.a. verantwoordelijk voor de bouwgerelateerde vergunningen) is vastgesteld op 88 euro. Als dit tarief 1 op 1 wordt gebruikt vanuit de urenregistratie van de verschillende activiteiten, dan ontstaat het volgende beeld.

	Aantal uren	Kosten (in euro's)	Kosten op basis van afdelingsuurtarief
Vooroverleg	7,1	201,24	624,80
Intrekken aanvraag	11,76	352,40	1.034,88
Weigering aanvraag	14,43	445,05	1.269,84
Verleende vergunning	14,55	410,23	1.280,04

Tabel 2. Kostenberekening op basis van urenregistratie

Maar ook met deze uitkomsten zijn we nog niet in lijn met de getallen uit de legestabel.

Hieruit mag worden afgeleid, dat het streven naar 100% kostendekkendheid niet geldt voor individuele trajecten.

De kostendekkendheid wordt kennelijk vanuit het perspectief van de totale kosten en opbrengsten van leges benaderd. Dat zegt dus niets over de kostendekkendheid van individuele trajecten of deeltrajecten binnen de afdeling. Consequentie is dat dit niet transparant is, omdat de hoogte van de te betalen leges bij een vergunning voor een bouwproject van bijv. 200.000 euro niet verklaard kan worden door de daadwerkelijk bestede uren voor het verlenen van die vergunning.

3.3. Bespiegeling op grond van de bevindingen

Zoals eerder gesteld, is het de gemeenteraad die een drietal componenten van het legesbeleid vaststelt:

- Welke leges worden geheven?
- Wat is de hoogte van de tarieven?

- Hoe dient de kostprijsberekening plaats te vinden?

De gemeenteraad heeft door middel van het jaarlijks goedkeuren van de legesverordening en de daarbij behorende tabel feitelijk aan al deze criteria voldaan, maar deze constatering doet geen recht aan de behoefte van velen om meer transparantie omtrent deze zaken. De jaarlijkse goedkeuring geeft geen inzicht in de opbouw of achtergrond van de hoogte van de leges.

Voor wat betreft de vraag welke leges worden geheven is er geen onduidelijkheid. En de raad gebruikt zijn bevoegdheid om die vast te stellen ook; zo zijn in 2012 zijn de leges voor evenementenvergunning afgeschaft.

De hoogte van de tarieven is een andere zaak. Waarom de tarieven zijn, zoals ze zijn heeft de rekenkamercommissie niet kunnen achterhalen. De opbouw van de tarieven en het gesprek met de wethouder suggereren dat de kostendekkendheid betrekking heeft op de totale opbrengsten en kosten van bouwleges. Maar naast de voorstellen uit 2000, waarin een zogenaamde omgekeerde redenering opgenomen is, heeft de rekenkamercommissie geen documentatie hierover aangetroffen. Deze omgekeerde redenering kan als volgt worden samengevat: "Als we naar 100% kostendekkendheid toe willen, dan zijn de tarieven die we uiteindelijk na drie jaar hebben bereikt daarvoor voldoende." Dat gold dus voor de toenmalige berekeningen en de toenmalige hoeveelheid vergunningen en bouwactiviteiten.

Zover de rekenkamercommissie heeft kunnen nagaan, zijn er na 2000 geen besluitvormingsmomenten geweest om een nieuwe methodiek van tariefvaststelling te hanteren. Ook het streven naar 100% kostendekkendheid is nooit ter discussie gesteld, evenmin als de vraag, wat te doen met legesopbrengsten die hoger zijn dan de gemaakte kosten.

Uitgaande van een jaarlijkse indexering, zoals die steeds opnieuw door de raad is vastgesteld, blijken de tarieven van 2013 een rechtstreeks gevolg van de in 2001 vastgestelde tarieven.

Wat hierbij nog wel een cruciale rol speelt is de wijze waarop de tarieven in de uiteindelijke legestabel gekoppeld worden aan te verlenen vergunning. Waar worden grenzen gelegd bij het hanteren van de tarieven? Hoeveer gaat de gemeente met de kruissubsidiëring, waardoor kleine projecten relatief minder betalen dan grotere projecten?

Voorgaande bevindingen hebben met name betrekking op de uitvoeringsaspecten van het legesbeleid. Dit is te verklaren door het ontbreken van een eenduidige beleidsnotitie, waarin methodiek en uitwerking worden weergegeven, voorzien van de beleidsuitgangspunten die daarbij van toepassing zijn.

In het hierna volgende hoofdstuk over benchmarking wordt nog een aantal elementen rond de leges inzichtelijk gemaakt. Met die gegevens en de hiervoor gepresenteerde bevindingen wil de rekenkamercommissie een antwoord formuleren op de vooraf gestelde onderzoeksvragen.

4. **BENCHMARK**

Eén van de onderzoeksvragen die de rekenkamercommissie heeft geformuleerd betreft een vergelijking met enkele andere gemeenten. De vraag luidt letterlijk: *“Hoe verhouden de leges van de gemeente Ooststellingwerf zich ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten?”*

De rekenkamercommissie heeft ervoor gekozen om als vergelijkbare gemeenten Opsterland, Weststellingwerf en Tytsjerksteradiel te kiezen. Qua inwonertal zijn deze ongeveer van gelijke grootte en ook qua karakteristiek zijn ze niet sterk verschillend. Uiteraard speelde de samenwerking met Opsterland en Weststellingwerf ook een rol bij de selectie.

Uit jaarlijks onderzoek van de Vereniging Eigen Huis (VEH) blijkt dat de bouwleges tussen verschillende gemeenten groot zijn. De gemeenten hebben grote beleidsvrijheid bij het vaststellen van de tarieven. Toch is een directe verklaring voor de verschillen niet simpel te vinden. De verschillen in efficiëntie van de gemeenten en het volume en de complexiteit van de bouwprojecten zijn elementen die een rol spelen.

Grote verschillen tussen (naastliggende en/of vergelijkbare) gemeenten kunnen consequenties hebben voor het wel of niet stimuleren van bouwactiviteiten in de eigen of naastgelegen gemeente, maar ook leiden tot positieve of juist negatieve publiciteit.

VEH en ook de VNG pleiten daarom voor een uniforme en transparante berekeningswijze van de bouwleges zodat duidelijk wordt wat de oorzaak van de verschillen is. Daarmee wordt het voor de gemeenteraad mogelijk om effectief toezicht te houden op de tarieven.

In dit hoofdstuk presenteert de rekenkamercommissie de resultaten van de benchmark op bouwleges tussen Ooststellingwerf en genoemde gemeenten.

4.1. Benchmark Ooststellingwerf t.o.v. vergelijkbare gemeenten

De onderzochte gemeenten hanteren alle de methodiek van het in rekening brengen van kosten op basis van een vast bedrag en/of percentage van de bouwkosten met verschillende kostendrempels. Echter de drempels, percentages en bedragen verschillen. En ook de in rekening gebrachte kosten voor de uit te voeren activiteiten (bijv. vooroverleg, publicatiekosten, etc.) verschillen. Dit leidt ertoe dat een burger voor een vergelijkbaar project in de ene gemeente veel meer moet betalen dan in de andere.

Een tweetal voorbeelden:

- Voor een (ver)bouw(ing) van 130.000 euro is de burger in Tytsjerksteradiel 2.067 euro kwijt, in Opsterland 2.509 euro, in Weststellingwerf 4.112 euro en in Ooststellingwerf 4.121 euro.
- Voor een (ver)bouw(ing) van 300.000 euro is de burger in Tytsjerksteradiel 3.870 euro, Opsterland 6.074 euro, Ooststellingwerf 9.015 euro en Weststellingwerf 12.408 euro.

Verschillen die oplopen tot percentage verschillen tot 50% en duizenden euro's.

In de bijlagen is een gedetailleerde vergelijking tussen de onderzochte gemeenten opgenomen.

Ooststellingwerf is de één na duurste gemeente in de heffing van bouwleges t.o.v. de onderzochte gemeentes. Ook uit de benchmark van VEH blijkt dat Ooststellingwerf ook landelijk een relatief dure gemeente is m.b.t. de bouwleges (zie bijlage). Voor een bouwvergunning van b.v. 10.000 euro staat Ooststellingwerf op de 269e plaats. De rekenkamercommissie vraagt zich af of de raad dit een gewenste positie vindt.

4.2. Landelijk beeld

De VNG heeft onderzoek gedaan naar de verschillen in leges tussen gemeenten. De VNG geeft aan dat het belangrijk is dat de gemeenten duidelijk en eenduidig inzicht geven in de kosten, de activiteiten en de beleidskeuzes die ten grondslag liggen aan de berekende leges

Vanuit VNG onderzoek blijkt dat de verschillen in gemeentelijke heffingen vooral toe te rekenen zijn aan de beleidskeuzes die gemeenten maken bij het verhalen van de kosten van diensten en taken. De verschillen worden veroorzaakt door:

4.2.1. beleidskeuzes in tariefstelling

Bijv. legesheffing op basis van bouwsom met en met of zonder maximum. Dit leidt al snel tot (grote) verschillen in de in rekening te brengen kosten en werkt tevens door in de heffing voor andere bouwwerken. De gemeente die veel meer heft bij grote bouwprojecten kan, om kostendekkend te zijn, de leges beperken bij kleinere aanvragen zoals een aanvraag voor het plaatsen van een dakkapel.

Ook kan een gemeente bijvoorbeeld bewust ervoor kiezen om de bouwleges relatief hoog te laten zijn en de OZB relatief laag omdat bouwleges minder frequent voorkomen dan de jaarlijks terugkerende OZB.

Het wel of niet opnemen van een maximumbedrag in de tariefstelling kan daarom leiden tot grote verschillen in de leges bij de reguliere, kleinere aanvragen.

4.2.2. beleidskeuzes bij de heffingsmaatstaf

Stel dat gemeente A de leges voor de welstandstoets heft naar een vast bedrag per aanvraag. Gemeente B heft de leges voor de welstandstoets via een opslag op de heffing naar bouwsom. In gemeente A draagt iedereen evenveel bij in de kosten van de welstandstoets. In gemeente B is de bijdrage van grotere, duurder bouwwerken (veel) groter. In een vergelijking van de leges voor welstand komt gemeente B veel goedkoper uit dan gemeente A. Tenminste, als het relatief goedkopere bouwwerken zijn, zoals dakkapellen of eengezinswoningen.

4.2.3. intrinsieke verschillen tussen gemeenten

Intrinsieke verschillen tussen gemeenten kunnen leiden tot verschillen in kosten en inkomsten. Bijv. een groeigemeente heeft een heel ander scala aan aanvragen voor een omgevingsvergunning dan een beheergemeente.

4.2.4. kostenefficiëntie

De ene gemeente zal de processen rond de omgevingsvergunning efficiënter hebben georganiseerd dan de andere. Bij efficiencyverschillen is over het algemeen sprake van verschillen van enkele procenten van de kosten. Het ligt daarom niet in de lijn der verwachtingen dat de verschillen even groot zijn als bij de beleidskeuzes en de intrinsieke verschillen tussen gemeenten. Immers, die verschillen lopen in individuele gevallen al gauw in de tientallen procenten.

De verschillen in de hoogtes van de in rekening gebrachte bouwleges tussen de onderzochte gemeentes is waarschijnlijk te verklaren door bovenstaande onderwerpen.

5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

De rekenkamercommissie heeft vooraf een hoofddoel van dit onderzoek geformuleerd en daarna enkele specifieke onderzoeksvragen. De beantwoording van deze vragen – voor zover de rekenkamercommissie deze kan realiseren – volgt hierna.

Hoe ziet het gemeentelijk beleid eruit met betrekking tot leges?

De rekenkamercommissie heeft geconstateerd voor de uitvoering van de leges elk jaar opnieuw een verordening wordt opgesteld, die ieder jaar opnieuw door de raad wordt vastgesteld. Vaste bijlage bij die legesverordening is de legestabel, waarin alle leges worden genoemd en voorzien van een tarief.

Welke uitgangspunten liggen aan het gemeentelijk beleid ten grondslag?

De rekenkamercommissie heeft geen vastgesteld beleid – anders dan genoemde legesverordening – gevonden. Wel is komen vast te staan dat het streven naar 100% kostendekkenheid voor de leges door de raad is vastgesteld en in de werkwijze van de gemeente wordt gehanteerd.

Overigens dient geconstateerd te worden dat de definitie van kostendekkendheid niet helder is terug te vinden en ook het antwoord op de vraag wat er moet gebeuren met meeropbrengsten van de leges wordt niet teruggevonden.

Volgens welke methodiek wordt de kostprijs per product berekend en volgens welke methodiek wordt de (jaarlijkse?) verhoging van de kostprijs vastgesteld?

Periodiek wordt via urenregistratie vastgesteld wat de (personele) kosten zijn van enkele specifieke activiteiten in het kader van de vergunningverlening. Dit levert een zeer gedetailleerde uitkomst op, die suggereert dat daarmee een nauwkeurige vertaling naar de te hanteren legestarieven kan worden gemaakt. Daarvan is volgens de rekenkamercommissie echter geen sprake, omdat bijvoorbeeld de stijging van de leges bij bouwvergunningen met hogere bouwkosten niet evenredig overeenkomen met de extra uren inzet.

De jaarlijkse verhoging van de tarieven gebeurt – naar de mening van de rekenkamercommissie – gedurende het laatste decennium uitsluitend op basis van het prijsindexcijfer.

Hoe verhoudt de kostprijs zich tot het in rekening gebrachte bedrag?

Deze meest belangrijke vraag is voor de rekenkamercommissie niet te beantwoorden. De commissie is er niet in geslaagd om een direct verband tussen kosten en tarieven inzichtelijk te krijgen. De kosten per product zijn zeker niet te vertalen naar de tarieven, want door kruissubsidiëring worden de tarieven naar boven of beneden bijgesteld.

Voldoet de hoogte van de leges aan wet- en regelgeving?

De rekenkamercommissie heeft geen aanwijzingen gevonden dat de gemeente Ooststellingwerf onrechtmatig of onzorgvuldig omgaat met de leges.

Hoe verhouden de leges van de gemeente Ooststellingwerf zich ten opzichte van andere vergelijkbare gemeenten?

Er zijn grote verschillen in bouwleges tussen de (gebenchmarkte) gemeenten. Ooststellingwerf is een relatief dure gemeente wat betreft de bouwkosten, in vergelijking met de onderzochte gemeentes en in de landelijke vergelijking van VEH.

6. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

6.1. conclusie

Over de wijze waarop de gemeente Ooststellingwerf omgaat met leges, heeft de rekenkamercommissie geen onrechtmatigheden vastgesteld. Echter de wijze waarop de leges berekend worden, de uitgangspunten die hieraan te grondslag liggen en de uiteindelijke tariefstelling zijn weinig transparant bevonden of niet aanwezig.

Daarbij komt dat de hoogte van de bouwleges van de gemeente Ooststellingwerf ten opzichte van andere gemeenten relatief hoog blijken. Samen met Weststellingwerf – behoort deze gemeente tot de duurste van de provincie en zelfs landelijk is sprake van een slechte “concurrentiepositie”. Deze laatste terminologie is bewust gekozen, aangezien de hoogte van de bouwleges de besluitvorming rond bouwprojecten nadelig kan beïnvloeden.

6.2. Aanbevelingen

6.2.1. Beleid

De rekenkamercommissie heeft geconstateerd dat er geen beleidsnotitie is, waarin de uitgangspunten van het legesbeleid zijn vastgelegd.

Wel ontvangt de raad ieder jaar een nieuwe legesverordening en wordt ieder jaar door de raad de nieuwe legestabel vastgesteld (veelal een indexatie van de vorige).

De in de afgelopen jaren gepresenteerde “onderzoeken” naar de kostendekkendheid zijn naar de mening van de rekenkamercommissie onvoldoende transparant om eenduidig vast te kunnen stellen dat er daadwerkelijk sprake is van kostendekkendheid en/of wat wordt verstaan onder kostendekkendheid.

De rekenkamercommissie beveelt de raad aan om – in samenwerking met het college – de uitgangspunten voor het legesbeleid (opnieuw) te formuleren en deze vast te leggen. Bij de jaarlijkse vaststelling van de tarieven dienen deze uitgangspunten gehanteerd te worden als basis voor de berekening van de hoogte van de leges. Tevens bieden deze uitgangspunten de raad de mogelijkheid om de hoogte van de leges ook daadwerkelijk te toetsen.

6.2.2. Kostprijsberekening

De rekenkamercommissie heeft geconstateerd dat door de initiële kostprijsberekeningen een soort schijnnaauwkeurigheid wordt gepresenteerd. De uren, de interne kosten, etc. worden tot cijfers achter de komma berekend, maar vervolgens is het voor de rekenkamercommissie niet duidelijk hoe die zeer nauwkeurige berekeningen hun vertaling vinden in de legestabel.

Dit blijkt ook uit de verschillende onderzoeken die gedaan zijn rond kostendekkendheid. Uitspraken als “De gemeente hanteert het uitgangspunt van volledige kostendekkendheid” zijn door de rekenkamercommissie niet vast te stellen omdat er enerzijds geen informatie is over wat onder kostendekkendheid wordt verstaan en anderzijds wordt hier niet jaarlijks over gerapporteerd en/of door de gemeenteraad naar gevraagd.

De rekenkamercommissie beveelt de raad aan om het college op te dragen de

kostenberekeningen te vereenvoudigen en zodanig te presenteren dat de relatie tussen tarief en kostprijs helder is.

De rekenkamercommissie beveelt de raad aan om samen met het college uitgangspunten (beleid) te formuleren wat kostendekkendheid inhoudt.

En tenslotte adviseert de rekenkamercommissie de raad om hierop jaarlijks te toetsen.

6.2.3. Leges in verhouding tot andere lasten

Met name in de discussie rond de benchmarkgegevens werd door de gemeente een relatie gelegd tussen bv. de hoogte van de bouwleges en de hoogte van de OZB; deze laatste is relatief laag ten opzichte van andere gemeenten in de provincie.

In zijn algemeenheid geldt volgens de rekenkamercommissie, dat beleidsrijke afwegingen gebaseerd moeten zijn op heldere raadsbesluiten. In dit specifieke geval is de rekenkamercommissie niet gebleken dat er een formeel raadsbesluit ten grondslag ligt aan de relatie tussen de bouwleges en de OZB (dan wel andere leges of belastingen).

De rekenkamercommissie beveelt het college aan om dit soort beleidsrijke afwegingen formeel ter discussie te stellen in de raad en de toepassing van een soort communicerende vaten tussen bouwleges en OZB te baseren op een daartoe te nemen raadsbesluit.

6.2.4. De hoogte van de tarieven

De “concurrentiepositie” van de gemeente Ooststellingwerf wordt mede beïnvloed door de hoogte van de bouwleges. Het gaat hierbij niet uitsluitend om de absolute getallen, maar vooral om de gepercipieerde verschillen met omliggende gemeenten. Publicaties van de Vereniging Eigen Huis, waar de gemeente slecht scoort, werken in negatieve zin door en kunnen negatieve consequenties hebben voor de aantrekkelijkheid van de gemeente dan wel het aantal bouwactiviteiten.

De rekenkamercommissie beveelt de raad aan om in discussie te gaan over de wenselijkheid van de relatief hoge bouwleges ten opzichte van omliggende gemeenten en de landelijke overzichten (VEH). Deze aanbeveling is gebaseerd op de omstandigheid dat het de gemeenteraad is die uiteindelijk de vertaalslag tussen de berekeningen en tarieven vaststelt en het de gemeenteraad is die geconfronteerd wordt met de uiteindelijke consequenties op het gebied van bouwactiviteiten, etc.

6.2.5. Verklaring verschillen

In hoofdstuk 4 is uitgebreid stilgestaan bij de factoren die van invloed (kunnen) zijn om verschillen tussen gemeenten met betrekking tot de hoogte van leges te verklaren. Gesproken is allereerst over beleidskeuzes in tariefstelling (4.2.1.) en bij de heffingsmaatstaf (4.2.2.). Specifieke argumenten of onderbouwingen van de beleidskeuzes op dit gebied in Ooststellingwerf heeft de rekenkamercommissie niet gevonden.

Natuurlijk zijn er intrinsieke verschillen tussen gemeenten (4.2.3.), maar deze zijn niet van dien aard dat daardoor de tariefverschillen zijn te verklaren.

Ook de kostenefficiëntie valt niet specifiek op. Wel is het interessant om te constateren dat er in de kostprijsberekeningen en de uitkomsten daarvan tussen 2000 en 2013 weinig of geen specifieke verschillen (anders dan indexatie) zijn te constateren. Het lijkt erop

dat automatisering en efficiëntiemaatregelen weinig effect hebben gehad.
De rekenkamercommissie beveelt college en raad aan om bovenstaande factoren te gebruiken bij de formulering van het beleid, het transparant maken van de berekening van de hoogte van de leges en het vereenvoudigen van de kostprijsberekening.

7. REACTIE AMBTELIJK WEDERHOOR

Het rapport van bevindingen (zonder conclusie en aanbevelingen) is op 19 december 2013 aangeboden aan de ambtelijke organisatie met het verzoek dit te beoordelen op juistheid en volledigheid. Op 30 januari 2014 (ruim een week later dan gevraagd) ontving de rekenkamercommissie onderstaande reactie, die integraal is opgenomen.

In het Nawoord reageert de rekenkamercommissie op deze ambtelijke op- en aanmerkingen.

Voorafgaand aan de inhoudelijke reactie op het rapport het volgende.

In het conceptrapport is aangegeven dat uit de gesprekken en de documentatie niet gebleken is dat er twijfels zouden bestaan over de berekeningen en de resultaten daarvan. Dit is ambtelijk zeer aangenaam ontvangen.

In hoofdstuk 2 onder 2.1 "Landelijke wetgeving" ontbreekt in de opsomming artikel 216 van de Gemeentewet. Voor de volledigheid van het rapport vinden wij het wenselijk om dit artikel op te nemen. Het artikel luidt:

Artikel 216

De raad besluit tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een gemeentelijke belasting door het vaststellen van een belastingverordening

In hoofdstuk 3 onder 3.2 "Berekeningen" wordt ingezoomd op de personeelskosten die annex zijn met de bouwleges. Dit is een beperkte weergave van de kosten, naast de personeelskosten worden er meer kostencomponenten meegenomen in de opgelegde leges. Hierop wordt niet ingegaan, wat uiteindelijk niet zorgt voor een volledig beeld.

Het uurtarief in 2013 voor de afdeling Publiekscentrum is € 88, -. De afdeling Publiekscentrum verricht de meeste werkzaamheden aan het in behandeling nemen van een aanvraag voor een vergunning. Daarnaast verricht de afdeling Ruimte (Toezicht en Handhaving) ook enkele werkzaamheden aan dit product. In de documentatie over de urenregistratie die zijn overhandigd tijdens de gesprekken is dit terug te vinden. Het uurtarief voor de afdeling Ruimte is ook € 88, -.

Er wordt aangegeven dat de gemeente Ooststellingwerf een relatief dure gemeente is mbt de bouwleges en vervolgens wordt er verwezen naar een bijlage. De bijlage die is opgenomen gaat over de bouwleges in Fryslân. De resultaten wat betreft het landelijk onderzoek is niet opgenomen als bijlage. De conclusie dat de gemeente Ooststellingwerf een dure gemeente is kunnen wij op basis van de genoemde score niet bevestigen.

In hoofdstuk 4 onder 4.1 "Benchmark Ooststellingwerf t.o.v. vergelijkbare gemeenten" wordt een beperkte weergave van de bouwleges gegeven. Wanneer men een goede benchmark wil houden moet men zich niet beperken tot alleen het vergelijken van de legesverordening. In het rapport wordt al aangegeven dat er beleidsvrijheid is in de in rekening te brengen kosten. De keuze in de gemaakte uitgangspunten zou ook moeten worden onderzocht voordat er conclusies kunnen worden getrokken.

In het conceptrapport in hoofdstuk 5 wordt aangegeven dat er geen vastgesteld beleid is gevonden. Onze reactie hierop is dat de besluitvorming in het jaar 2000 met betrekking tot het rapport "Advies kosten en leges" de basis vormt voor de systematiek van het heffen van bouwleges. De uitgangspunten voor het heffen van leges zijn hiermee vastgelegd. Daarnaast is de leidraad van het ministerie waarin een handreiking wordt gegeven over de kostentoe rekening voor de gemeentelijke organisatie leidend.

Vervolgens wordt aangegeven dat er na 2000 geen besluitvormingsmomenten zijn geweest rondom leges. Onze reactie op deze bewering is het volgende. Op verschillende momenten heeft er herijking plaatsgevonden namelijk in 2008 en 2010. Deze herijking gaf geen aanleiding om de uitgangspunten te herzien. In 2008 is een collegevoorstel over leges in de gemeenteraad aangenomen, waarin de bouwleges nog niet zijn meegenomen. In deze periode is wel onderzocht of het noodzakelijk was de bouwleges te herzien, dat was niet het geval. In maart 2010 is de raad geïnformeerd doormiddel van een mededeling met als onderwerp "Onderzoek kostendekking bouwleges".

In 2013 is aangekondigd aan de raad dat de legesopbrengsten omgevingsvergunningen vanaf 2014 worden verlaagd als gevolg van een verwachte sterke afname van bouwactiviteiten vanaf 2014. Deze trend (lagere opbrengsten) is in 2012 al ingezet. Het uitgangspunt, 100% kostendekking van de omgevingsvergunningen, zal vanaf 2014 niet meer gerealiseerd

kunnen worden. In 2014 wordt bij de behandeling van de Bestuursrapportage de raad geïnformeerd over het verdere verloop van de kostendekking.

In bijlage II dient het overzicht van de bouwleges aangepast worden, namelijk:

Bouwsom 300.000	7.923,25
Bouwsom 650.000	9.432,75
Complex gebouw en bouwsom 500.000	9.464,50

NAWOORD

De rekenkamercommissie volgt in dit nawoord de opmerkingen uit het ambtelijk wederhoor en geeft daarop zijn commentaar.

In hoofdstuk 2 staan niet alle relevante artikelen van de Gemeentewet opgenomen. Die constatering is juist. De rekenkamer heeft ervoor gekozen om zich te beperken tot de meest van toepassing zijnde artikelen.

Bij de berekeningen heeft de rekenkamercommissie alle relevante kostencomponenten genoemd. Aangezien de urenregistratie – naast de kostenverdeelstaat – de enige concrete getallen waren die beschikbaar zijn gesteld, heeft de commissie zich daartoe beperkt. Daarbij is uitgegaan van de integrale uur prijs, dus met medeneming van alle kostencomponenten.

De commissie heeft zich ten onrechte gebaseerd op een uurtarief van 80 euro in plaats van 88 Euro. De tabellen zijn hierop aangepast.

Ooststellingwerf is relatief duur. In de tabel (bijlage III) worden naast de tarieven ook de (landelijke) rangorde aangegeven. Daaruit blijkt dat de kleine bouwactiviteiten weliswaar in een middenpositie staan, maar dat voor bouwactiviteiten van 130.000 euro de 20^e positie wordt aangegeven. Dat plaatst Ooststellingwerf in de twijfelachtige top 20 van duurste bouwvergunningen in die categorie.

Dat de benchmark beperkt van diepgang is kan de rekenkamercommissie slechts bevestigen. Beperkte menskracht, beperkte middelen en een begrensde onderzoeksdoelstellingen zijn daarvan de oorzaak.

Ten aanzien van het bestaan van vastgesteld beleid verschilt de commissie van mening met de ambtelijke reactie. Het “Advies kosten en leges” uit 2000 is weliswaar een zeer uitgebreide en gedetailleerde notitie, maar een helder en transparant beleidsdocument kan dit niet genoemd worden. De ministeriële handreiking is op zich niet meer dan dat. De rekenkamercommissie mist de lokale vertaling van die handreiking.

Ten aanzien van de beslismomenten kan de rekenkamercommissie niet anders concluderen, dan dat er geen specifieke inhoudelijke afwegingen in de raad zijn besproken, ook niet naar aanleiding van de in hoofdstuk 3.1. reeds opgesomde onderzoeksproducten en collegevoorstellen. In de meeste gevallen was de vaststelling van de legesverordening en de daarbij behorende legestabel een hamerstuk.

De opmerkingen rond de tarieven aanpassing in 2014 neemt de rekenkamercommissie voor kennisgeving aan.

De tabel in bijlage II is conform de ambtelijke reactie aangepast.

BIJLAGE I

In het kader van dit onderzoek is gesproken met de volgende personen.

- Engbert van Esch, wethouder
- Lucie Vervat-Sikma, ambtenaar, beheerorganisatie & vastgoedinformatie
- Peter Roos, ambtenaar, bedrijfsvoering, afdeling financiën
- Teunie van der Wijk, ambtenaar, teamleider dienstverlening/ruimte

BIJLAGE II

Overzicht van bouwleges in vier gemeenten.

Bouwvergunning	Ooststellingwerf	Weststellingwerf	Opsterland	Tytsjerksteradiel
Algemene kenmerken	Inwoners: 25.812 Grondopp. 226,08 km	Inwoners: 25.596 Grondopp. 22.836 hectare	Inwoners: 29.896 Grondopp.: 23.000 hectare	Inwoners: 31.977 Grondopp.:161.41 km2
Begripsomschrijving	Bouwkosten: Aannemingsom incl. omzetbelasting (par 1, 1 ^e lid UAV 1989), voor het uit te voeren werk, of voor zover deze ontbreekt een raming van de bouwkosten, incl. omzetbelasting, bedoeld in het normblad NEN 2631, uitgave 1979, of zoals dit normblad laatstelijk is vervangen of gewijzigd. Indien de bouw geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt wordt in deze titel onder bouwkosten verstaan: de prijs die aan een derde in economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het tot stand brengen van het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft WABO	Idem, verwijzing naar UAV 2012	Idem	Idem, verwijzing naar UAV 2012
Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	Voor het in behandeling nemen van de aanvraag om vooroverleg in verband met het verkrijgen van een indicatie of een voorgenomen project in het kader van de Wabo vergunbaar is, worden de kosten die gemaakt zijn t.b.v. welstandsadviezen in rekening gebracht	-420 euro: voor een schriftelijk verzoek om vooroverleg over een project waarvoor een omgevingsvergunning of wijziging/uitwerking/herziening van een bestemmingsplan is vereist -	-€ 70,70	Geen leges

	Ooststellingwerf	Weststellingwerf	Opsterland	Tytsjerksteradiel
Omgevingsvergunning – toelichting	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een project: de som van de verschuldigde leges voor de verschillende activiteiten of handelingen waaruit het project geheel of gedeeltelijk bestaat en waarop de aanvraag betrekking heeft, en de verschuldigde leges voor de extra toetsen die in verband met de aanvraag moeten worden uitgevoerd, berekend naar de tarieven.	idem	idem	Idem
Bouwactiviteiten	Bouwactiviteiten bedoeld in art 2.1. 1 ^e lid onder a van de Wabo	Idem	Idem	Idem
Leges voor bouwkosten minder dan 10.000 euro	142, 55 (vast bedrag)	- € 375 (vast bedrag)	-indien de bouwkosten minder dan € 50.000 bedragen: 1,98 % van de bouwkosten, met een minimum van: € 70,50	-€210 (vast bedrag)
Leges voor bouwkosten minder dan 250.000	31,70 per 1000 euro	- 375 euro (min tarief) -290 euro te vermeerderen met 29,40 per 1000 euro bij bouwkosten tussen 5000 en 200.000	-indien de bouwkosten € 50.000 tot € 150.000 bedragen: 1,93 % van de bouwkosten; met een minimum van; € 1.077,00 -indien de bouwkosten € 150.000 tot € 300.000 bedragen: 1,88 % van de bouwkosten, met een minimum van; € 3.147,50	-2% bij bouwkosten tussen de 10.000 en 45.500 - 1,59% indien de bouwkosten € 45.500,00 tot € 135.000,00 bedragen - 1,5% indien de bouwkosten € 135.000,00 tot € 250.000,00 bedragen
Leges voor bouwkosten van meer dan 250.000	7.764,75 (vast bedrag) plus 4,17 per 1000 euro bouwkosten boven 250.000	-6.108 euro te vermeerderen met 21 euro per 1000 euro aan bouwkosten tussen de 200.000 en 400.000 -10.308 euro te vermeerderen met 18,35 euro per 1000 euro aan bouwkosten tussen de 400.000 en 600.000 -13.987 euro te vermeerderen met 15,75 per 1000 euro aan bouwkosten hoger dan 600.000	-indien de bouwkosten € 300.000 tot € 600.000 bedragen: 1,78 % van de bouwkosten, met een minimum van; € 6.074,00 -indien de bouwkosten € 600.000 of meer bedragen: 1,68 % van de bouwkosten, met een minimum	-1,29% indien de bouwkosten € 250.000,00 tot € 500.000,00 bedragen: - 1,08% indien de bouwkosten € 500.000,00 of meer bedragen

			van; € 1.596,00	
	Ooststellingwerf	Weststellingwerf	Opsterland	Tytsjerksteradiel
Leges voor bouwkosten van meer dan 250.000, indien aanvraag betrekking heeft op een complex woningen, dan wel een gebouw waarin meerdere bedrijven worden ondergebracht	31,25 per 1000 euro plus 4,13 per 1000 euro bouwkosten boven 250.000 euro	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Publicatiekosten	28,70 in rekening gebracht bovenop het berekende lege bedrag	Geen melding over	Geen melding over	Geen melding over
Welstandsadvies	Afhankelijk van de bouwsom: oplopend van 39,35 tot max. 1.850	Inbegrepen in leges	Kosten welstandscommissie worden in rekening gebracht	Geen melding over
Wijziging	39,75 euro bij een ondergeschikte wijziging van een plan waarvoor eerder een positief advies uitgebracht is	42 euro bij wijzigingen in de aanvraag waarvoor een nieuwe welstandstoets nodig is	70,20 beoordelen van aanvullende gegevens	31,20 euro bij een wijziging in de aanvraag waarvoor een nieuwe welstandstoets nodig is
	Ooststellingwerf	Weststellingwerf	Opsterland	Tytsjerksteradiel
Cases	Excl. publicatiekosten			
Bouwsom 9.500	142,55 (1)	569,30 (4)	188,10 (2)	210,00 (3)
Bouwsom 50.000	1.585,00 (3)	1.760,00 (4)	1.077,00 (2)	795,00 (1)
Bouwsom 130.000	4.121,00 (4)	4.112,00 (3)	2.509,00 (2)	2.067,00 (1)
Bouwsom 300.000	7.923,25 (3)	12.408,00 (4)	6.074,00 (2)	3.870,00 (1)
Bouwsom 650.000	9.432,75 (2)	24.224,50 (4)	10.920,00 (3)	7.020,00 (1)
Complex gebouw en bouwsom 500.000	9.464,50 (3)	19.483,00 (4)	8.900,00 (2)	5.400,00 (1)

BIJLAGE III

Bouwleges in Fryslân (2013)

		Omgevingsvergunning € 10.000,- excl. btw, incl. welstand		Omgevingsvergunning € 130.000,- excl. btw, incl. welstand	
		tarief	rang	tarief	rang
Friesland					
1	Achtkarspelen	€ 297,80	251	€ 3.354,35	221
2	Ameland	€ 180,00	403	€ 1.977,00	411
3	Boarnsterhim	€ 270,00	312	€ 3.147,00	265
4	Dantumadiel	€ 362,00	148	€ 4.369,00	69
5	Dongeradeel	€ 250,00	344	€ 2.562,00	362
6	Ferwerderadiel	€ 325,00	212	€ 3.325,00	226
7	Franekeradeel	€ 275,00	305	€ 3.212,00	250
8	Gaasterlan-Sleat	€ 407,20	92	€ 2.264,20	397
9	Harlingen	€ 260,35	319	€ 2.023,55	409
10	Heerenveen	€ 463,00	52	€ 5.656,00	6
11	Het Bildt	€ 347,26	170	€ 2.988,40	291
12	Kollumerland en Nieuwkruisland	€ 235,00	367	€ 2.692,00	338
13	Leeuwarden	€ 270,00	311	€ 3.147,00	264
14	Leeuwarderadeel	€ 280,00	295	€ 3.640,00	166
15	Lemsterland	€ 225,75	375	€ 1.830,75	414
16	Littenseradiel	€ 416,60	85	€ 2.724,00	331
17	Menaldumadeel	€ 271,85	308	€ 2.173,85	403
18	Ooststellingwerf	€ 291,37	269	€ 5.171,55	20
19	Opsterland	€ 248,00	347	€ 2.796,00	322
20	Schiermonnikoog	€ 278,00	297	€ 3.036,20	282
21	Skarsterlân	€ 220,00	383	€ 2.497,00	367
22	Smallingerland	€ 172,00	408	€ 2.236,00	399
23	Súdwest-Fryslân	€ 269,50	313	€ 2.933,00	299
24	Terschelling	€ 445,00	59	€ 4.804,00	31
25	Tysjerksteradiel	€ 210,00	390	€ 2.263,00	398
26	Vlieland	€ 264,00	315	€ 3.069,00	279
27	Weststellingwerf	€ 437,00	66	€ 3.965,00	120

BIJLAGE IV

Geraadpleegde bronnen

Handreiking kostentoerekening leges en tarieven, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010

Model kostenonderbouwing leges omgevingsvergunning, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, april 2010

Legesverordening 2012, gemeente Ooststellingwerf

Legesverordening 2013, gemeente Ooststellingwerf

Financiële verordening 2005, gemeente Ooststellingwerf

Kaderbrief 2014 – 2017, gemeente Ooststellingwerf

Jaarrekening 2012, gemeente Ooststellingwerf

Begroting 2013, gemeente Ooststellingwerf

Advies kosten en leges, werkgroep onderzoek leges, april 2000, gemeente Ooststellingwerf

Onderzoek kostendekkendheid leges en tarieven, 2008, gemeente Ooststellingwerf

En de volgende websites:

- www.ooststellingwerf.nl
- www.weststellingwerf.nl
- www.opsterland.nl
- www.t-diel.nl
- www.veh.nl
- www.minbzk.nl
- www.vng.nl

RAPPORTEN REKENKAMERCOMMISSIE OOSTSTELLINGWERF

- **Bestemming zonder richting**
Over de interne gang van zaken rond de verplaatsing van Attractiepark Duinenzathe in Appelscha
december 2006
- **Kaders in de kadernota**
Een beknopte analyse van een belangrijk sturingsinstrument
februari 2007
- **Subsidies als beleidsinstrument**
Inzicht in de dagelijkse praktijk en in de mate waarin subsidies functioneel zijn voor de gemeente zelf
november 2007
- **Mag het of mag het niet?**
Over de afhandeling van vergunningen
november 2008
- **Gele kaart voor handhaving**
Over de handhaving van de bouwregelgeving
juni 2009
- **Tussen ambitie en realisatie**
Onderzoek naar het economisch beleid van de gemeente
december 2009
- **Evaluatie**
Vier jaar rekenkamercommissie Ooststellingwerf
april 2010
- **Omzien en herzien**
Over het beleid en de uitvoering van de Wmo
juni 2011
- **Over de drempel**
Over inkoop en aanbestedingsbeleid
juli 2012